

**TOIMINNALLINEN TASA-ARVOSUUNNITELMA JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA
2019-2021**

HELILÄN KOULU

LAADITTU 16.11.2017

PÄIVITETTY 30.12.2019

1. Tasa-arvolaki ja tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoite

Tasa-arvolaki velvoittaa edistämään sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa. Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 §)

Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän sukupuolen perusteella. Koulu ei saa toimia siten, että oppilas joutuu epäedullisempaan asemaan sukupuolensa perusteella. Tasa-arvolaki kieltää myös sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän samoin kuin syrjinnän sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 7 §)

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiä tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 6 c §)

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta; 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi; 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 a §)

2. Yhdenvertaisuuslaki ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen

edistämiseksi. Lisäksi opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi

3. TOIMINNALLINEN TASA-ARVOSUUNNITELMA JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA KOTKASSA

Kotkan kaupunki on laatinut kaupunginhallituksen hyväksymän toimenpideohjelman tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi 2017 - 2019. Kotkan kouluissa noudatetaan tätä toimenpideohjelmaa henkilöstön osalta.

4. TOIMINNALLINEN TASA-ARVOSUUNNITELMA JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA KOULUISSA

Kouluilla on tärkeä tehtävä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämässä ja sukupuolitetouden lisäämisessä. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat koko koulun asia, ja toimintakulttuurin kehittämistä tehdään kaikkien sidosryhmien kanssa. Osa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteista sisältyy jo opetussuunnitelmiin.

Laki ja ohjeistus mahdollistavat toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhdistämisen yhdeksi suunnitelmaksi. Koska tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja arvosälytö ovat osittain lomittaisia, Kotkalaisissa kouluissa noudatetaan em. periaatetta. Kukin koulu laatii yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa oman toimintasuunnitelmansa.

Koulukohtainen toimintasuunnitelma päivitetään vuosittain tarpeellisilta osin ja liitetään omana erillisenä liitteenään koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Suunnitelma hyväksytään lukuvuosisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä (opetustoimenjohtaja). Toimintasuunnitelma on voimassa kolme vuotta.

5. KOULUN TASA-ARVOTILANNE JA YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN

Koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta ei ole aiemmin selvitetty varsinaisilla tasa-arvosuunnitelmaa varten kohdennetuilla kyselyillä. Tasa-arvoon liittyviä asioita on tiedusteltu oppilailta välillisesti aiemmin esimerkiksi kouluterveyskyselyillä, tukioppilaille ja oppilaskunnan hallitukselle tehdyillä kyselyillä. Jokainen opettaja ohjaa oppilaita sukupuolten tasa-arvoon omassa oppiaineessaan ja koulu yhteisön kaikessa toiminnassa. Vuoden 2019 aikana suunnitellaan ja toteutetaan kartoitus koulun yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tilanteen selvittämiseksi ja vertaamiseksi vuonna 2018 tehdyn kyselyn tuloksiin. Tulosten perusteella arvioidaan mahdolliset kehittämiskohteet ja suunnitellaan toimenpiteet.

6. TASA-ARVOTYÖN SUUNNITTELUVASTUU

Vastuun koulun tasa-arvotyöstä ottaa koulun oppilashuoltoryhmä yhteistyössä oppilaiden ja henkilöstön kanssa.

7. TOIMENPITEET

Jakson 2019-2021 tavoitteet päivitetään syyslukukauden 2019 teetetyn kyselyn perusteella.

Lukuvuosittain toteutettavat monialaiset oppimiskokonaisuudet ja teemapäivät kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Kuluvan lukuvuoden aikana kehitetään monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja niiden teemat valitaan lukuvuosittain. Yhteistyötä tehdään säännöllisesti nuorisotoimen, seurakunnan, seurakunnan erityisnuorisotyön, liikuntajärjestöjen kanssa. Oppilashuollollista yhteistyötä tehdään oppilaan edun ja oppilashuoltolain mukaisesti eri toimijoiden kanssa.

Oppiainekohtaisia painotuksia esimerkiksi sukupuolen mukaan ei ole. Valinnaisaineet ovat valittavissa yhtäläisesti kaikille oppilaan oman kiinnostuksen mukaan.

Käsityöryhmissä on sekä tyttöjä että poikia. Lukuvuonna 2019-2021 liikunnan valinnaiset kurssit, 6. luokan liikuntaryhmät ja osa yleisopetuksen ryhmistä on sekaryhmiä.

Kaikilla oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus hakeutua oppilaskunta- ja tukioppilastoimintaan.

7.1. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ottaminen huomioon TET-jaksojen suunnittelussa

Oppilaita kannustetaan valitsemaan TET-paikka oman mielenkiinnon mukaan.

7.2. Opintoja koskevat valinnat

Oppilaat valitsevat jatko-opintopaikkansa oman kiinnostuksen ja taipumuksensa mukaan. Kaikkien oppilaiden kohdalla käydään ohjaavaa keskustelua jatko-opiskelumahdollisuuksista, mutta oppilas tekee lopullisen valinnan itse ja huoltajan kanssa käydyn keskustelun pohjalta.

7.3. Painotettuun opetukseen hakeutuminen

Helilän koulussa ei ole painotettua opetusta.

8. TIEDOTTAMINEN

Koulun rehtori päättää ja valitsee kulloiseenkin tilanteeseen ja ajankohtaan sopivimman, joustavan tavan tiedottaa oppilaiden huoltajille ja muille yhteistyötahoille tasa-arvosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä sekä mahdollisesta erityisestä toiminnasta, jolla edistetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista koulu yhteisössä.

Helilän koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on Helilän koulun Pedanet-sivuilta.

Vastausprosentti jäi pienemmäksi kuin 2017 teetetyssä kyselyssä, jolloin kyselyyn vastasi 94 % opettajista ja koulunkäynninohjaajista. Vuonna 2019 naisia vastaajista oli 24, miehiä 10. Kysely on laadittu Opetushallituksen julkaisussa, *Tasa-arvo on taitolaji*, olleen mallin pohjalta.

10.1.1. Opetus ja ohjaus

68 % vastanneista oli sitä mieltä, että kuluneen lukuvuoden aikana ei ole kokenut, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee häntä. Tilanne on parantunut edellisestä kyselystä selvästi (51 %). 88 % vastanneista ilmoitti, että viimeisen lukuvuoden aikana ei ole huomannut, että sukupuoli vaikuttaa oppilassuoritusten arviointiin. Edellisessä kyselyssä tätä mieltä oli 81 %. Henkilöstöstä 74 % vastanneista oli sitä mieltä, että opettajat eivät aseta erilaisia vaatimuksia oppilaan sukupuolen perusteella, edellisessä kyselyssä 70 %. 91 % vastasi, että kaikkia kannustetaan yhtä paljon sukupuolesta riippumatta. Tämä parani edellisestä kyselystä 5 %. 94 % vastaajista oli sitä mieltä, että tyttöjen sallitaan ilmaista mielipiteitään tunneilla (edellinen kysely 95 %). Poikien kohdalla vastaava luku oli 97 % ja tämä oli selvästi kohonnut edelliseen kyselyyn verrattuna, jolloin 86 % vastasi näin.

Vastaajista 97 % koki, että poikia kannustetaan tekemään heitä itseään kiinnostavia oppiainevalintoja. Tässä on selkeä parannus edellisen kyselyn 69 %:n. Tyttöjen kohdalla tulos oli sama 97 % (edellinen kysely 76 %). Vastaajista 74 % oli sitä mieltä, että poikia rohkaistaan tutustumaan perinteisiin naisvaltaisiin ammatteihin. Tässä on selkeä parannus edellisen kyselyn 49 %:n. Samoin 74 % vastanneista oli sitä mieltä, että tyttöjä rohkaistaan tutustumaan perinteisiin miesvaltaisiin ammatteihin (edellinen kysely 55 %).

10.1.2. Oppikirjat ja muu oppiaineisto

Oppikirjoissa tai muissa opetusaineistoissa on perinteisiä sukupuolirooleja noudattavia tekstejä ja kuvia 67 % mukaan, vuoden 2017 kyselyssä 55 %:n mukaan. 68 % vastaajista oli sitä mieltä, että oppikirjoissa tai muissa oppiaineistoissa on perinteisiä sukupuolirooleja rikkovia tekstejä eikä kuvia, vuoden 2017 kyselyssä vain 40 % oli tätä mieltä. 69 % vastaajista ilmoitti, että oppikirjoissa tai muissa oppiaineistoissa on esimerkkejä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä sekä sateenkaariperheistä. Vuonna 2017 luku oli alhaisempi, 42%.

10.1.3. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä koulussa

Vastaajista 65 % (vuonna 2017: 51 %) oli havainnut viimeksi kuluneen vuoden aikana vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä. 21 % vastasi (vuonna 2017: 26 %), että ei ole havainnut ja 15 % (vuonna 2017: 23 %) ei osaa sanoa. Viimeksi kuluneen vuoden aikana 76 % (vuonna 2017: 70 %) oli havainnut loukkaavaa kaksimielistä tai härskiä puhetta, 15 % vastaajista (vuonna 2017: 19 %) ei ollut havainnut ja 9 % (vuonna 2017: 12 %) ei osannut sanoa. 62 % vastaajista ei ollut havainnut viimeksi kuluneen vuoden aikana sosiaalisessa mediassa kuvia tai julkaisuja, jotka kokisi loukkaavaksi

tai ahdistavaksi, vuonna 2017 49 %. Vastaaajista 32 % (vuonna 2017: 28 %) oli havainnut loukkaavia tai ahdistavia julkaisua tai kuvia ja 6 % ei osannut vastata (vuonna 2017: 23 %). Vastaaajista 9 % oli havainnut viimeksi kuluneen vuoden aikana havainnut epäasiallisia viestejä tai puheluja, jotka kokivat ahdistaviksi, 12 % ei osannut sanoa ja 79 % vastaaajista ei ollut havainnut (vuonna 2017: 14%, 21% ja 65 %).

Viimeksi kuluneen vuoden aikana henkilökunnasta vastanneista 76 % (vuonna 2017: 74 %) vastanneista ei ollut havainnut lähentelyä tai fyysistä koskettelua, jonka koki epämiellyttäväksi tai ahdistavaksi. 15 % (vuonna 2017: 5 %) oli kokenut epämiellyttävää/ ahdistavaa lähentelyä tai fyysistä koskettelua. 9 % (vuonna 2017: 12 %) ei osannut sanoa. Viimeksi kuluneen vuoden aikana havainnut seksuaalisia ehdotuksia tavalla, jonka koit ahdistavana tai epämiellyttävänä oli kokenut 3 %, 3 % ei osannut vastata.

Vastaaajista 84 % (vuonna 2017: 73 %) ilmoitti, että seksuaalinen tai sukupuolinen häirintä ei ollut kohdistunut häneen. 59 % vastaaajista oli kertonut häirintään syyllistyneelle, että hänen tulisi lopettaa ahdistavaksi tai epämiellyttäväksi koettu käytös, vastaavasti vuonna 2017: 55 %. 62 % (vuonna 2017: 59 %) vastanneista ei ollut saattanut tietoa häirinnästä henkilökunnan tietoon. 14 % (vuonna 2017: 5 %) vastaaajista vastasi, että häirintään syyllistyi joku koulun henkilökunnasta. 57 % (vuonna 2017: 55 %) vastaaajista oli sitä mieltä, että koulu ryhtyi riittäviin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi, jos asia oli saatettu henkilökunnan tietoon. 91 % (vuonna 2017: 94 %) vastaaajista ilmoitti, että häirintä oli loppunut, jos asiasta oli kerrottu koulun henkilökunnalle. Kukaan vastaaajista ei ole itse syyllistynyt viimeksi kuluneen vuoden aikana syyllistynyt seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan häirintään. Vuonna 2017: 5 % on itse syyllistynyt viimeksi kuluneen vuoden aikana seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan häirintään.

Avoimessa vastauksessa oli mahdollisuus kuvata häirintää tarkemmin. Vastauksissa nousi esille oppilaiden ikävä kommentointi. On havaittu typeriä, seksuaalissävytteisiä vitsejä ja oppilaiden välistä koskettelua. On ollut fyysistä koskettamista, jonka opettaja on selvittänyt yhteistyössä huoltajan kanssa. Opettajahuoneen kaksimieliset ja vihjailevat puheet vaivaannuttavat ajoittain.

10.1.4. Muuta

91 % (vuonna 2017: 77 %) vastaaajista koki, että on saanut koulussa riittävästi tietoa sukupuolten tasa-arvosta koulussa. 88 % vastaaajista, vuonna 2017: 91 %, oli sitä mieltä, että ei ollut kokenut sukupuolesta haittaa koulussa. Omaa käytöstään ei lähtisi muuttamaan, jos olisi toista sukupuolta 91 %, vuonna 2017 vastaava määrä oli 77 % vastaaajista. Enemmistö 78 %, (vuonna 2017: 81 %) oli sitä mieltä, että Helilän koulu on tasa-arvoinen.

Avoimissa vastauksissa oli mahdollista kertoa, mitä muuttaisi koulussa, jotta sukupuolten tasa-arvo toteutuisi. Vastauksissa nostettiin esille, että rangaistusten tulee olla tiukempia esimerkiksi ”homottelusta” ja seksuaalisista vitseistä. Trans- ja muun sukupuoliset tulisi huomioida paremmin. Tasa-arvopuhe ja suvaitsevaisuus pitäisi olla oppilaiden puheissa

pitemmällä. Näin voi todeta, kun vertaa puhetapaa muihin suomalaisiin kouluihin. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille tasa-arvo työmäärässä.

Avoimissa vastauksissa oli mahdollista kertoa, mitä muuttaisi koulussa, jotta sukupuolten tasa-arvo toteutuisi. Vastauksissa nostettiin esille, että olisi enemmän keskustelutunteja, sääntölappu. Yksi vastaajista nosti esille ympäristön paineen tyttöjen ulkonäköä kohtaan, mikä on niin voimakasta, että se vaatisi järeämpiä ja pitkäaikaisempia toimia kuin mihin itse pystyy. Toki pyrki siihenkin omalla pienellä panoksella vaikuttamaan. Yhden vastaajan mukaan kaikkien pitäisi lopettaa ärsyttäminen. Yhdessä vastauksessa nostettiin esiin opettajien ja oppilaiden asenteet; tuntuu, että oletetaan toisesta paljon sukupuolen perusteella. Yksi lopettaisi poikien tyttöjä kohtaan suuntaaman loukkaavan käytöksen ja oppilaiden opettajia kohtaan suuntaaman loukkaavan käytöksen.

10.1.5. Millainen on tasa-arvoinen koulu (avoin vastaus)

Avoimissa vastauksissa tuotiin esille seuraavia asioita tasa-arvoisesta koulusta: Sukupuoli ei merkitse. Tasa-arvoisessa koulussa jokainen ihminen käsitetään yksilönä ja häntä kohdellaan yksilönä, eikä tiettyyn sukupuoliroolin muottiin kuuluvana henkilönä. Huomioi kaikki samalla tavalla ja samoin mahdollisuuksin, samoin reaktioin sukupuolesta riippumatta. Kaikille samat mahdollisuudet, ketään ei suosita tai nosteta esiin; ei lapsia eikä aikuisia. Kaikkia kohdellaan samalla tavalla, myös ikään katsomatta. Esim. työntekijät kaikki samanarvoisia, ohjaajat opettajat, siistijät... Pienryhmän oppilaat olisivat samanarvoisia muiden kaikkien kanssa. Jokaisella on turvallinen olo ja kokemus siitä, että kelpaa ja on hyväksytty. Eriaisuutta arvostava, kannustava. Kaikkia ihmisiä kohdellaan kunnioittavasti.

10.1.6. Mitä muuta tasa-arvoon ja sen toteutumiseen Helilän koulussa haluat kommentoida (avoin vastaus)

Avoimessa vastauksessa nostettiin esille, että teemaviikko tasa-arvosta olisi hyvä. Toivottiin samaa arvostusta jokaista kohtaan ja työn arvostusta tasapuoliseksi. Sukupuolten välinen tasa-arvo on Helilän koulussa kohtuullisella mallilla, mutta tasa-arvo työn määrässä ei toteudu. Yhdessä vastauksessa todettiin myös, että miesten toiveet tulevat paremmin kuulluiksi. Tässä vastauksessa ei annettu perusteluja, miksi näin.

10.2. Tasa-arvo kartoitus tulokset, oppilaat

Marraskuussa 2019 sähköisesti toteutettuun tasa-arvokyselyyn osallistui Helilän koulun oppilaista 290 vastaajaa, joka on 62,2 % oppilasmäärästä. Vastausprosentti on samaa luokkaa kuin 2017 teetetyssä kyselyssä, jolloin kyselyyn vastasi 63 % oppilasmäärästä. Vuonna 2019 tyttöjä vastaajista oli 12, poikia 149, muun sukupuolisia 6 ja 13 ei halunnut vastata. Kysely on laadittu Opetushallituksen julkaisussa, *Tasa-arvo on taitolaji*, olleen mallin pohjalta.

10.2.1. Viihtyvyys, turvallisuus ja koulun toimintakulttuuri

Vastanneista 59 % tulee mielellään kouluun. Vuonna 2017 vastaava luku oli 57 %. Olonsa tuntee koulussa turvalliseksi 87 % vastaajista (vuonna 2017 85 %). 68 % koki, että voi kääntyä opettajan puoleen, jos hänellä on huolia (vuonna 2017 62 %). Vastanneista oppilaista 76 % oli sitä mieltä, että Helilän koulussa jokainen olla oma itsensä ja ilmentää sukupuoltaan haluamallaan tavalla onpa hän tyttö, poika tai muun sukupuolinen. Vuonna 2017 vastaava luku oli 62 %.

10.2.2. Opetus ja ohjaus

66 % oppilaista kokee, että oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee häntä. Vuonna 2017 noin puolet oppilaista kokivat samoin eli tässä on havaittavissa selvä muutos. Kuitenkin 84 % vastanneista kokee, että viimeisen lukuvuoden aikana sukupuoli ei ole vaikuttanut oppilaan opintosuoritusten arviointiin. Vastaava luku vuonna 2017 oli 77 %.

Vastaajista 67 % oli sitä mieltä, että opettajat eivät aseta erilaisia vaatimuksia oppilaan sukupuolen perusteella (vuonna 2017 61 %). 76 % vastasi, että kaikkia kannustetaan yhtä paljon sukupuolesta riippumatta (vuonna 2017 70 %). 86 % vastaajista oli sitä mieltä, että tyttöjen sallitaan ilmaista mielipiteitään tunneilla. Poikien kohdalla vastaava luku oli 80 %. Tyttöjen osalta osuus on pysynyt samana vuodesta 2017, pojilla kasvua oli 5 prosenttiyksikköä.

74 % Vastaajista koki, että poikia kannustetaan tekemään heitä itseään kiinnostavia oppiainevalintoja, tyttöjen kohdalla 78 %. Vastaajista 51 % oli sitä mieltä, että poikia ei rohkaista tutustumaan perinteisiin naisvaltaisiin ammatteihin. Puolestaan vastanneista 57 % oli sitä mieltä, että tyttöjä rohkaistaan tutustumaan perinteisiin miesvaltaisiin ammatteihin. Vastaukset ovat hyvin samansuuntaisia verrattuna vuoden 2017 kyselyyn.

10.2.3. Oppikirjat ja muu oppiaineisto

Oppikirjoissa tai muissa opetusaineistoissa on perinteisiä sukupuolirooleja noudattavia tekstejä ja kuvia 59 %n mukaan (vuonna 2017 69 %). 73 % vastaajista oli sitä mieltä, että oppikirjoissa tai muissa oppiaineistoissa ei ole perinteisiä sukupuolirooleja rikkovia tekstejä eikä kuvia (vuonna 2017 vastaava luku oli 76 %). 46 % vastaajista ilmoitti, että oppikirjoissa tai muussa oppiaineistoissa ei ole esimerkkejä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä eikä sateenkaariperheistä. Vastaava luku oli vuonna 2017 62 %, eli tässä on tapahtunut selkeä muutos.

10.2.4. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä koulussa

Vastaajista 21 % oli havainnut viimeksi kuluneen vuoden aikana vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä. Vastaava luku vuonna 2017 oli 38 %, joten tässä on tapahtunut selkeä muutos parempaan suuntaan.

49 % vastasi, että ei ole havainnut (vuonna 2017 32 %) ja 28 % ei osaa sanoa (vuonna 2017 30 %). Viimeksi kuluneen vuoden aikana oli havainnut loukkaavaa kaksimielistä tai härskiä

puhetta 36 % vastaajista (vuonna 2017 53 %), 37 % ei ollut havainnut (vuonna 2017 26 %) ja 26 % ei osannut sanoa. 64 % vastaajista ei ollut havainnut viimeksi kuluneen vuoden aikana sosiaalisessa mediassa kuvia tai julkaisua, jotka kokisi loukkaavaksi tai ahdistavaksi (vuonna 2017 vastaava luku oli 55 %). 15 % oli havainnut loukkaavia tai ahdistavia julkaisua tai kuvia (vuonna 2017 22 %) ja 19 % ei osannut vastata (vuonna 2017 24 %).

Vastaajista 10 % oli havainnut tai kokenut viimeksi kuluneen vuoden aikana epäasiallisia viestejä tai puheluja (vuonna 2017 16 %), jotka koki ahdistaviksi, 15 % ei osannut sanoa ja 73 % vastaajista ei ollut havainnut (vuonna 2017 63 %).

Viimeksi kuluneen vuoden aikana 79 % vastanneista ei ollut havainnut lähentelyä tai fyysistä koskettelua, jonka koki epämiellyttäväksi tai ahdistavaksi (vastaava luku vuonna 2017 oli 58%). 8 % oli kokenut epämiellyttävää/ ahdistavaa lähentelyä tai fyysistä koskettelua. Vuonna 2017 vastaava luku oli 23 %, joten tässä oli tapahtunut merkittävä muutos. 12 % ei osannut sanoa. 83 % oppilaista vastasi, ettei ole havainnut eikä kokenut seksuaalisia ehdotuksia tavalla, jonka koki ahdistavana tai epämiellyttävänä. Vastaava luku vuonna 2017 oli 68 %, joten myös tässä oli havaittavissa merkittävä muutos. 6 % oli kokenut (vuonna 2017 17 %) ja 9 % ei osannut sanoa.

Vastaajista 78 % ilmoitti, että seksuaalinen tai sukupuolinen häirintä ei ollut kohdistunut häneen. 19 % vastaajista oli kertonut häirintään syyllistyneelle, että hänen tulisi lopettaa ahdistavaksi tai epämiellyttäväksi koettu käytös. 70 % vastanneista ei ollut saattanut tietoa häirinnästä henkilökunnan tietoon. 20 % vastasi, että häirintään syyllistyi toinen oppilas (vuonna 2017 43 %). 7 % vastaajista vastasi, että häirintään syyllistyi joku koulun henkilökunnasta (vuonna 2017 13 %). 22 % vastaajista oli sitä mieltä, että koulu ryhtyi riittäviin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi, jos asia oli saatettu henkilökunnan tietoon. 60 % vastaajista ilmoitti, että häirintä oli loppunut, jos asiasta oli kerrottu koulun henkilökunnalle (vuonna 2017 71 %). Vastaajista 9 % on itse syyllistynyt viimeksi kuluneen vuoden aikana seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan häirintään.

Avoimessa vastauksessa oli mahdollisuus kuvata häirintää tarkemmin. Joukossa oli useita asiattomia vastauksia. Yksi kertoo luokkansa poikien kertovan härskejä vitsejä ja ilkkuvia kommentteja. Härskit vitsit ovat kuitenkin loppuneet opettajan puuttuessa tilanteeseen. Myös poikien kommentointi tytön vartalosta on koettu häiritseväksi.

74 % vastaajista koki, että on saanut koulussa riittävästi tietoa sukupuolten tasa-arvosta koulussa. Vuonna 2017 vastaava luku oli 65 %. 86 % oli sitä mieltä, että ei ollut kokenut sukupuolesta haittaa koulussa. Omaa käytöstään ei lähtisi muuttamaan 62 % vastaajista, jos olisi toista sukupuolta. Selkeä enemmistö, 72 %, oli sitä mieltä, että Helilän koulu on tasa-arvoinen. Vuonna 2017 koulun koki tasa-arvoiseksi 61 % vastaajista.

Avoimissa vastauksissa oli mahdollista kertoa, mitä muuttaisi koulussa, jotta sukupuolten tasa-arvo toteutuisi. Vastauksissa nousi esille seuraavia asioita:

Oppilaiden asenteessa muita kohtaan on korjattavaa, toisille huutelevat oppilaat haluttiin pois koulusta. Toivottiin, että tyttöjen ja poikien käytökseen puututtaisiin samalla tavalla.

Tämä nousi esille useassa vastauksessa. Tunneilla tulisi myös käydä enemmän läpi tasa-arvoa.

10.2.5. Millainen on tasa-arvoinen koulu? (avoin vastaus)

Koulu, missä kaikki ovat samanarvoisia ja saavat opiskella tasa-arvoisesti. Jokaista kunnioitetaan sukupuolesta riippumatta ja kaikkia kohdellaan samalla tavalla. Koulu, jossa saa olla oma itsensä eikä ketään kiusata. Kaikki luokka-asteet otetaan mukaan tapahtumiin.

10.2.6. Mitä muuta tasa-arvoon ja sen toteutumiseen Helilän koulussa haluat kommentoida? (avoin vastaus)

Opettajien tulisi puuttua vakavammin, mikäli huomaavat loukkaavaa puhetta toisesta. Opettajat syrjivät poikia. Oppilaiden pitäisi ymmärtää jokaisen olevan erilainen.

11. TAVOITTEET

Helilän koulussa toteutetun kyselyn pohjalta tavoitteeksi nostetaan toista kunnioittavan ja arvostavan kohtaamisen lisääminen. Tämä sisältää toista kunnioittavan ja arvostavan vuorovaikutuksen (myös sosiaalinen media) ja sallivan sekä suvaitsevan ilmapiirin. Tavoitteena on lisätä oppilaiden arjenhallinnan taitoja. Tavoitteena on yhteisöllisyyden vahvistaminen lisäämällä suvaitsevaa ja sallivaa ilmapiiriä. ”Kouluyhteisössä vaalitaan hyvän huomaamisen kulttuuria ja vahvuuskieltä. Kun nuoret oppivat tunnistamaan erilaisia voimavaroja toisissaan, lisääntyy myös heidän keskinäinen arvostuksensa ja luottamuksensa.” (Leskisenoja & Sandberg 2019). Esimerkiksi henkilöstö haastattelussa nostettiin esille, että viimeksi kuluneen lukuvuoden aikana enemmistö (65 %) on havainnut vartaloon ja seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä. Oppilaiden mielestä vartaloon ja seksuaalisuuteen kohdistuvia ikävät huomautukset tai nimittely on vähentynyt (21 %). Onko käynyt niin, että nuoret kokevat ikävän puheen ”normina”. Tavoitteena on arvostaa moninaisuutta Helilän koulussa.

12. TOIMENPITEET

Helilän koulussa on tehty seuraavia asioita yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi: Kotkan kaupungin eri yksiköille annettiin toimeksi Kotka 2025 tavoitteet vuosille 2018 ja 2019. Syksyllä 2018 alkoivat arvojen teemakuukaudet, jolloin arvot tehtiin näkyviksi eri yksiköissä, mukaan lukien koulut. Teemakuukausien aikana koulussa mietittiin koulun henkilökunnan ja oppilaiden yhteistyönä toimenpiteitä, joilla arvot saadaan näkyviin koulun arjessa ja toiminnassa. Teemakuukausien aiheet ja ajankohdat olivat: reiluus - syys- ja lokakuu, rohkeus - marras- ja joulukuu sekä rakkaus - tammi- ja helmikuu.

Kotka 2025 toimeksi 2019 vuoden teemana oli osaaminen osana arkipäivää. Koulussa pohdittiin koulun henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien yhteistyönä miten osaamista voidaan tukea arkipäivän tekoina koulussa ja kodeissa. Lukuvuoden 2019 - 2020 aikana opetushenkilöstö työstää koulun visiota ja strategiaa kaupungin ja koulun arvojen pohjalta.

Lukuvuoden alussa Helilän koulussa päivitetään lukuvuosittain koulun yhteisöllinen hyvinvointisuunnitelma, koulun järjestyssäännöt sekä Kestävän kehityksen toiminta suunnitelma. Lukuvuoden 2019-2020 painopistealueet ovat kestävän kehityksen suunnitelmassa ovat Gutsy go, kerhotoiminta ja tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminta. Helilän koulussa on opetushenkilöstön kanssa käyty yhteisesti läpi kunnan ja koulun yhteiset toimintamallit ja ohjeistukset sekä jaettu nämä kirjallisesti. Oppilaiden kanssa on käyty luokanvalvojan johdolla koulun lukuvuosisuunnitelma ja siinä olevat toimintamallit.

25.11.2019 Helilän koulussa järjestettiin monialainen oppimiskokonaisuus Uskalla sanoa Ei - päivä 7.luokkalaisille ja he työstivät päivän antia luokanvalvojatunneilla 3.12.

Laaja-alainen erityisopettaja ja koulukuraattori ovat pitäneet syyslukukauden 2019 aikana kokonaisuuden aiheena omien vahvuuksien tunnistaminen ja ryhmässä toimiminen yhdelle 9. luokalle.

Koulussa pidettiin Maailman suurin vanhempainilta 12.11.2019 sosiaalisen median -ilta

Kevätlukukaudella 2020 on suunnitteilla Ennalta estävän Ankkurityön oppitunnit sosiaalisesta mediasta oppilaille.

Kevätlukukauden aikana Helilän koulun Gutsy Sparksit (tukioppilaat) toteuttavat kolmen päivän Gutsy go tapahtuman kahdelle 8.luokalle yhdessä Kotkan nuorisotoimen ja Gutsy Collectiven kanssa.

13. SEURANTA

Kuluneen lukuvuoden arviointi toteutetaan lukuvuosittain kevätlukukauden lopussa sekä henkilöstölle että oppilaille. Vuoden 2021 syyslukukaudella järjestetään seuranta Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta. Tällöin kyselyn rakennetta muokataan vastaamaan enemmän koulu yhteisön laajaa moninaisuutta.